

Sámi allaskuvla

Sámi University of Applied Sciences

OAHPPOPLÁNA

SÁMEGIELLA NJÁLMMÁLAŠ JA ČÁLALAŠ GIELLAN

10 oahppočuoggá

Sámi allaskuvlla dutkan- ja oahppostivra lea dohkkehan 17.4.2015 čoahkkimis 7/2015 áššis DOS 56/15. Dutkan- ja oahppostivra lea dohkkehan rievdadusaid 08.11.16, áššis 87/16, Public áššenr: 16/00588. Ođđa rievdadusat dohkkehuvvon loahpalaččat DOS-jodiheaddji mearrádnusnotáhtan 31.01.18, Public áššenr. 18/00040.

1. OAHPPOOVTTADAGA NAMMA

Sámegillii: Sámegeiella njálmálaš ja čálalaš giellan
Dárogillii: Nordsamisk som muntlig og skriftlig språk
Engelasgillii: Spoken and written North Sámi

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

- **OAHPPOVTTADAGA KODA:** SAM 110
- **VIIDODAT:** 10 oahppočuoggá
- **OAHPU LÁGIDEAPMI:** Dábálaččat luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje neahttadoarjjaoahpahussan

Sámegieella njálmálaš ja čálalaš giellan lea juhkkoujvovon guovtti oassái, main goabbáge oassi lea 5 oahppočuoggá:

- Davvisámegiela suopmanat
- Davvisámegiela čállin ja gielladikšun

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Sámegiela ja sámi girjjálašvuoda bachelorprográmma.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Dábálaš sisabeassangáibádusat alitoahpahussii ja duođaštuvvon sámegiela máhttu. Dasa lassin studeanta galgá leat čađahan SÁM 108 Davvisámi fonetihka, fonologijja ja čállinvugiid ja SÁM 102 Davvisámegiela morfologijja ja cealkkaoahpa dahje vástideaddji oahpuid.

5. OAHPAHUSGIELLA

Oahpahusgiellan lea dábálaččat sámegiella. Dasa lassin studeanta berre bastit lohkat maid engelasgielat teavsttaid.

6. SISDOALLU

Oahpus leat guokte váldooasi. Vuosttaš oasis studeanta oazžu čielga gova davvisámegiela suopmanvariašuvnnas sihke oarjjil nuorttas ja siseatnamis mearragáddái ja oahpásmuvvá sámegielaide dahje sámegiela váldosuopmaniid gaskasaš deatalaš erohusaide. Nuppi oasis fas studeanta oahpásmuvvá gielladikšuma vuodđoáššiide ja ulbmiliidda. Áššeteavsttaid guovddáš iešvuodát guorahallojuvvojit gielladikšuma oainnus. Váldogielaide váikkuhusa dáfus deattuhuvvojit skandinávalaš gielat.

7. OAHPPANJOKSOSAT

Studeanta dovdá

- suopmandutkama váldodoahpagiid
- davvisámegiela saji eará sámegielaid dahje sámegiela váldosuopmaniid searvvis
- váldoerohusaid sámegielaid dahje sámegiela váldosuopmaniid gaskka
- davvisámegiela gielladikšuma dábáleamos hástalusaid
- áššeteavsttaid guovddáš iešvuodaid
- gielladikšuma vuodđoulbmiliid

Studeanta máhtta

- čilget váldoerohusaid davvisámegiela suopmaniid gaskka
- čilget ja árvoštallat davvisámegiela teavsttaid jietnadagaid ja sátnehámiid suopmandovdomearkkaid
- geavahit sámegiela áššeteavsttaid ovdanbuktimis
- ovdánahttit dihtomielaččat čállindáidduid gielladikšuma perspektiivvas
- geavahit veahkkeneavvuid nugo sátnegirjiid, sátnelittuid, giellaoahpaid ja elektrovnnalaš veahkkeneavvuid sámegielat teavsttaid hábmemis

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahppan dáhpáhuvvá logaldallamiid, joavkobargguid, hárjehusaid, semináraid ja bagadallamiid bokte.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Davvisámegiela čállin ja gielladikšun -oassái gullet guokte geatnegahttojuvvon barggu maid fágaoahpaheaddji galgá leat dohkkehan ovdalgo studeanta beassá eksámenii.

10. EKSÁMEN

Eksámenis leat guokte oasi.

1. oasi: Studeanta transkribere sullii 2 minuvtta muhtun davvisámi suopmanis. Dat ii galgga leat studeantta iežas hállangiella. Studeanta bádde ieš teavstta dahje oažžu luoikkas báddejuvvon teavstta oahpaheaddjis. Transkripšuvdna galgá leat juogo fonehtalaš dahje fonologalaš hámis. Teaksta galgá maid čállojuvvot ja normaliserejuvvot dálá čállingiela vieruid mielde. Barggu nubbin oassin galgá leat 2–3-siidosaš čilgehus teavstta suopmandovdomearkkain. Eksámenbargu árvoštallojuvvu bustávvaárvosániiguin A–F.
2. oasi: Njealjediibmosaš čálalaš eksámen. Eksámen árvoštallojuvvu bustávvaárvosániiguin A–F.

Studeanta galgá ceavzit goappašiid osiin ovdalgo oažžu SAM 110 loahpalaš árvosáni. Goappašat osiin lea 50 % deaddu loahpalaš árvosáni mearrideamis. Árvosátni addujuvvu ECTS-vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja F lea vuolimus árvosátni. Árvosátni F mearkkaša, ahte ii leat ceavzán.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA/FÁTTÁ?

Privatisttain ii leat vejolaš váldit dán oahpu, geahča muđui U/A lága § 3-8 (2).

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čjuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii ja dasa makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain leat árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágareportta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Davvisámegiela suopmanat

Eira, Inger Marie Gaup (2003): *Giella vákkis vággái*. Dieđut 2/2003. Guovdageaidnu, Sámi Instituhtta. S. 44–56. (12 s.)

Henriksen, Marit Breie (2002): Mearrasámegiella dutkanfáddán. – *Sámi dieđalaš áigečála* 1/2002. Guovdageaidnu ja Romsa, Sámi allaskuvla, Sámi Instituhtta ja Romssa universitehta Sámi dutkamiid guovddáš. S. 79–86. (7 s.)

Jernsletten, Nils (2000): *Davvisámi suopmanat*. Romsa, Romssa Universitehta. S. 3–75 (72 s.)

Sammallahti, Pekka (1998): *The Saami Languages*. Kárášjohka, Davvi Girji. S. 1–20 (19 s.)

Lohkanmearrái gullet maiddá logaldallamat ja oahppomateriála (mángejuvvon suopmanteavsttat, oktiigeasut jnv.). Fágaoahpaheadji dohkkehemiin sáhtta studeanta lonuhit artihkkaliid ja girjjiid sadjái vástideaddji artihkkaliid ja/dahje girjjiid.

Davvisámegiela čállin ja gielladikšun

Baal, Biret Ánne Bals ja Rávdná Turi Henriksen (2014): Sámegea tearbmabarggu vejolašvuodát ja hástalusat. – *Sámis* nr. 17–18. S. 26–29 (4 s.) <http://samifaga.org/samis/samis17-18/#26>

Riektačállinrávvagat. 2015. Sámediggi
https://assets.contentful.com/kkxfrpcp7iyu/75iAMTQMmlgkYi4WuG0AQ/e41a8abb69008023e2c00a0bdd398e1c/Riekta___llinr__vvagat.pdf (84 s.)

Nickel, Klaus Peter ja Pekka Sammallahti (2011): *Nordsamisk grammatikk*. Karasjok, Davvi Girji. S. 7–222 (216 s.)

Magga, Tuomas (1998): Adnogo giellagáhtten? – Vesa Guttorm (doaim.): *Giellačállosat III* s. 68–75. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta (8 s.)

Vuolab-Lohi, Káre (2014): *Sojahanoahppa*. Gursamánnggus. Oulu universitehta (70 s.)

Vuolab-Lohi, Káre (2008): *Giellagáhttenrávvagat*. Sámi allaskuvla (82 s.)

Vuolab-Lohi, Káre (2007): "Máilmmi alladeamos olmmoš" – Sámegiela giellagáhttema mánggalágan hástalusat. – Jussi Ylikoski ja Ante Aikio (doaim.): *Sámit, sánit, sátnehámit. Riepmočála Pekka Sammallahtii miessemánu 21. beaivve 2007* s. 423–429. Suomalais-Ugrilaisen seuran toimituksia = Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 253. Helsinki, Suomalais-Ugrilainen Seura (7 s.)
http://www.sgr.fi/sust/sust253/sust253_vuolablohi.pdf

Lohkanmearrái gullet maiddái logaldallamat ja oahppomateriála mii juhkkoujuvo diimmuin.

VEAHKKENEAVVUT JA -LOHKAMUŠ

Aikio, Samuli (1994): Vierissániid heiveheapmi sámegillii. Adjektiivvat. – *Tearbmasymposia raporta* s. 27–33. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi Instituhtta

Aikio, Samuli (1994): Oanádusat. – *Tearbmasymposia raporta* s. 9–25. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi Instituhtta

Berg, Tor Magne ja Veikko Holmberg (1998): *Amma mis nie! Giellahárjehusat*. Iđut

Berg, Tor Magne ja Veikko Holmberg (2011): *Amma mis nie 2*. Iđut

Guttorm, Gunvor ja Solveig Labba (2008): *Ávdnasis duodjin. Dipmaduodjesánit*. Guovdageaidnu, DAT

Guttorm, Inga 1982: *Girjelohkki sátnelistu*. [Deatnu], Jår'galæd'dji Å/S

Helander, Kaisa Rautio (2008): *Namat dan nammii. Sámi báikenamaid dáruiduhttin Várjjaga guovllus Norgga uniovdnaáiggi loahpas* s. 79–87. Dieđut 1/2008. Guovdageaidnu, Sámi allaskuvla

Helander, Nils Øyvind (1992): *Hárjehusat*. Sámi Áigi

Helander, Nils Øyvind (1994): Suorggádusaid oassi ođđa sániid ráhkadeames. – *Tearbmasymposia raporta* s. 1–8. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi Instituhtta

Helander, Nils Øyvind (1997): State Languages as a Challenge to Ethnicity in the Sami Land. *Northern Minority Languages: Problems of Survival* s. 147–159. *Senri Ethnological Studies* 44/1997

Hætta, Inga Laila ja Skarvik, Inga Hætta (doaim. Johanna Ijäs) (1997): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Sámi-suoma-sámi ruovttudoallosátnegirjjáš*. Sámi oahpahusráđđi/Sámi oahpponeavvoguovddáš ja Suoma Sámediggi

Itkonen, Terho ja Maamies, Sari (2011): *Uusi kieliopas*. Helsinki, Tammi.

Kåven, Brita, Johan Jernsletten, Ingrid Nordal, John Henrik Eira ja Aage Solbakk (1995): *Sámi-dáru sátnegirji*. Kárášjohka, Davvi Girji

Stor norsk-samisk ordbok. Dáru-sámi sátnegirji. Kárášjohka, Davvi Girji 2000.

Láhkasanit - Laksanasto. 2005. Mánggus. Anár, Sámediggi.

Lukkari, Toivo ja Heikkiarmas Lukkari (1992): *Šattut Sámis*. Kárášjohka, Davvi Girji.

Magga, Ole Henrik: *Gielladikšun*. Mánnggus. Guovdageaidnu, Sámi allaskuvla

Magga, Tuomas (2002): North Saami and majority languages. – Endre Mørck ja Tuomas Magga (doaim.): *Samiska i ett nytt årtusende* s. 130–132. Köpenhamn, Nordiska ministerrådet

Magga, Tuomas (2004): Dárogieła preposišuvdnaráhkadusaid jorgaleapmi. – Inger Marie Gaup Eira, Johanna Ijäs ja Ole Henrik Magga (doaim.): Juho-Niillasa 70-jagi beaivái. – *Sámi dieđalaš áigečála* 1/2004 s. 43–53. Guovdageaidnu – Romsa, Sámi allaskuvla – Sámi Instituhtta – Romsa universitehta Sámi dutkamiid guovddáš

Nielsen, Konrad (1979 [1926–1929]): *Lærebok i lappisk (samisk)* Bind I. Grammatikk. Oslo, Universitetsforlaget

Nielsen, Konrad (1979 [1932–1962]): *Samisk (lappisk) ordbok*. Vol I–IV. Oslo, Universitetsforlaget (Eandalitge systemáhtalaš oassi.)

Sammallahti, Pekka (1990): *Dihtorsánit*. Ohcejohka, Girjegiisá

Sammallahti, Pekka (1989): *Sámi-suoma sátnegirji. Saamelais-suomalainen sanakirja*. Ohcejohka, Jorgaleaddji Oy

Sammallahti, Pekka (1998): Sátnegoalloseapmi ja čállinvuohki. – *Tearbmasymposia raporta* s. 35–42. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Svonni, Mikael (1998): Hupmágo oktage sámegeiela čuođi jagi geahčen? Giellamolsun vai giellaseailluheapmi – eavttuid ja miellaguottuid gažaldat. – Vesa Guttorm (doaim.): *Giellačállosat III* s. 96–106. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Utsi, Egil / Mákke Jovsset Egel (1984): *Dearvvasvuođa- ja sossalsuorggi sánit ja dadjanvuogit*. Jår'galæd'dji Å/S

Utsi, Egil 1986: *Anatomiia*. [Tana], Jår'galæd'dji Å/S

Vest, Jovnna-Ánde 2005: *Sámi synonymat*. 2. preanttus. Anár, Sámediggi

Interneahtta:

<http://site.uit.no/aigecala/callinravvagat/>

<http://www.divvun.no/se/index.html>